

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ОДЕСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

**НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРИКЛАДНОЇ ЕКОНОМІКИ ТА
МЕНЕДЖМЕНТУ ІМ. Г.Е. ВЕЙНШТЕЙНА**

МАТЕРІАЛИ

VII МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

15 – 16 жовтня 2019 р.

**ЕКОНОМІЧНІ ТА СОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ
РОЗВИТКУ УКРАЇНИ НА
ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ**

Одеса

УДК: 338.43:316.502(477)

Економічні та соціальні аспекти розвитку України на початку XXI століття. Матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції 15-16 жовтня 2019 р. Одеса: Одеська національна академія харчових технологій, 2019. – 230 с.

У матеріалах конференції знайшли відображення економічні та соціальні аспекти розвитку України на початку XXI століття. Були запропоновані шляхи вирішення найактуальніших та нагальних проблем багатьох сфер сучасного бізнесу та новітні управлінські технології в сучасних турбулентних умовах існування підприємств. В доповідях особлива увага приділялась прикладному характеру досліджень та їх впливу на поліпшення економічної ситуації в країні.

Редакційна колегія:

Агеєва І.М. - к.е.н., доц., Басюркіна Н.Й. - д.е.н., доц., Купріна Н.М. - к.е.н., доц., Лагодієнко В.В. – д.е.н., проф., Немченко В.В. - д.е.н., проф., Павлов О.І. - д.е.н., проф., Рогатіна Л.П. - д.е.н., доц., Савенко І.І. - д.е.н., проф., Ніколюк О.В. – д.е.н., доц., Каламан О.Б. – к.е.н., доц., Мельник Ю.М. – к.е.н., доц.

Рекомендовано до видання Вченою Радою Одеської національної академії харчових технологій протоколом №2 від 01.10.2019 р.

необдумана соціальна-економічна політика владних інституцій; третя пролягає у необхідності трансформації національної економіки.

Діагноз української економіки – недооцінка власних ресурсів і нерациональне їх використання. Україна останнім часом докладає значних зусиль, щоб подолати кризу, яка має системний характер, позбутися наслідків колоніального минулого і сформувати соціально-економічну модель, засновану на інституті приватної власності. Для цього їй доводиться повністю вибудовувати нову ринкову інфраструктуру. Крім того, Україна перебуває під впливом зовнішніх факторів.

Україна як нова європейська держава, що перебуває на етапі переходу від системи традиційно-консервативного індустріалізму до системи інформаційної економіки та соціально справедливого суспільства, має особливий історичний шанс на прискорений соціально-економічний розвиток. Цей шанс – в інтелектуалізації розвитку, реалізації інноваційних стратегій, переході до сталого розвитку [5]. Головним стратегічним напрямом українського прориву у світову систему ХХІ ст. є виробництво і реалізація нових знань на глобальних ринках. Проблема міжнародної конкурентоспроможності України у світі може бути вирішена лише через інтелектуалізацію соціально-економічного розвитку. Незважаючи на кризові явища перехідного етапу державотворення Україна зможе забезпечити прискорений та якісний розвиток.

Підсумовуючи вищесказане, можна стверджувати, що кризи характерні для всіх типів сучасних економічних систем, але їх прояви в кожній із них суттєво відрізняються. Дана проблематика є актуальною та важливою, що обумовлює подальші наукові дослідження.

Література

1. Дзюбик С.Д., Ривак О.С. Основи економічної теорії: навч. посібник / С.Д. Дзюбик, О.С. Ривак. – К.: Знання, 2006. – 481 с.
2. Соколенко С.І. Глобалізація і економіка України / С.І. Соколенко. – К.: Логос, 1999. – 566 с.
3. Карвацка Н.С. Світові економічні кризи: причини виникнення, наслідки, інструментарій розвитку / Н.С. Карвацка // Вісник Хмельницького національного університету. – № 2. – Т. 2, 2011. – С. 53 – 61.
4. Орловська О.В. Світові економічні кризи: причини виникнення, наслідки та шляхи подолання / О.В. Орловська // Збірник наук.-техн. праць. – Львів, 2015. – С. 197 – 202.
5. Скоцик В. Як нам жити в епоху змін? / В. Скоцик. – К.: Самміт-книга, 2017. – 176 с.

ЗЕМЕЛЬНЕ ПИТАННЯ В УКРАЇНІ: ІСТОРІЯ І СУЧАСНІСТЬ

Шишко О.Г., к.і.н., доцент, Орлова В.О., к.ю.н., ст. викладач
Одеська національна академія харчових технологій

У 13-й статті Конституції України зафіксовано, що «земля, її надра, атмосферне повітря, водні та інші природні ресурси, які знаходяться в межах території України, природні ресурси її континентального шельфу, виключної (морської) економічної зони є об'єктами права власності Українського народу». Стаття 14-та Основного Закону України гарантує право власності на землю, яке «набувається і реалізується громадянами, юридичними особами та державою виключно відповідно до закону» [4, с. 5-6]. Земельний кодекс України, фіксуючи положення про те, що «земля – основне національне багатство», визначає суть земельних відносин, які є суспільними відносинами щодо «володіння, користування і розпорядження землею» [3].

У той же час до нині в Україні відсутній ринок землі, із 2001 р. діє мораторій на купівлю-продаж земель сільськогосподарського призначення. Іншими словами власники земельних паїв не мають змоги вільно розпоряджатися своєю власністю. Щоб розблокувати це питання, щоб розпочати процес запровадження повноцінного ринку землі Президент України Володимир Зеленський звернувся до Верховної Ради України з пропозицією підготувати законопроект та прийняти до кінця 2019 р. Закон України, який би скасував мораторій та відкрив дорогу до ринку землі. Кабінет Міністрів підготував відповідний законопроект та направив його на розгляд до Верховної Ради України. Отже, вірогідно, починаючи з жовтня 2020 р. в Україні розпочнеться радикальна земельна реформа. У зв'язку з цим виникає питання: чому в Україні, яка славиться у всьому світі своїми чорноземами, до нині не було врегульовано земельні відносини відповідно до ринкових засад?

Відповідь на це питання криється у тій спадщині, яку отримало українське селянство та все суспільство від радянського періоду в історії України. Колишні колгоспники у 90-тих роках ХХ ст. отримали земельні наділи після розпаювання колгоспних земель. Власне самі колгоспи існували на основі колективної форми власності, а їх діяльність жорстко контролювалася органами єдиної в радянські часи комуністичної партії. Програмні засади цієї партії категорично забороняли приватну власність. Ця заборона означала, що селянство позбавлялося права бути власником землі та вільно розпоряджатися результатами своєї праці й було перетворене на сільських пролетаріїв.

Відправною точкою цих процесів став декрет про землю, який було прийнято 27 жовтня 1917 р. на II-му Всеросійському з'їзді рад та який проголошував тезу про те, що приватна власність на землю скасовується назавжди. Владислав Верстюк наголошував, що «в історії революції не було більш популістського акту, ніж декрет про землю, і одночасно документа такої безпрецедентної деструктивної сили» [2, с. 561]. Руйнівна сила цього декрету, зокрема, полягала у тому, що селяни, отримавши землю, були позбавлені права не тільки вільно розпоряджатися землею, а й розпоряджатися результатами своєї праці та вільно продавати збіжжя на ринку.

В Україні імплементація цього постулату відбулась у Конституції УСРР, яка була прийнята на III-му Всеукраїнському з'їзді рад 6-го березня 1919 р. та у якій було зафіксовано положення про те, що УСРР «проводить у життя заходи,

що безпосередньо спрямовані на знищення нинішнього економічного устрою та проявляються у скасуванні приватної власності на землю та на всі інші засоби виробництва» [6, с. 129].

Якими мали бути такі «заходи» засвідчили рішення III з'їзду КП(б)У, який відбувся на початку березня 1919 р. Так, у постанові з'їзду «Про земельну політику» найголовнішим завданням моменту вважався перехід від одноосібного господарства до товариського, колективного, а одноосібне землеробство характеризувалося як «тимчасове й відживаюче». Відповідно, ставилося завдання створити на основі поміщицьких земель якнайбільше радгоспів та колгоспів.

Отже, практичні заходи радянської влади у сфері земельних відносин полягали не в тому, щоб поділити поміщицьку землю та передати її селянам, а в тому, щоб на основі поміщицького землеволодіння створити колективні господарства або комуни для спільного обробітку землі. У цьому питанні інтереси цієї влади розходилися з інтересами селянства, яке прагнуло стати повноправним власником колишньої поміщицької землі. Результатом такої невідповідності інтересів стала запекла та кровопролитна боротьба між цією владою та селянством. Зокрема, в Одеському та Тираспольському повітах у липні 1919 р. вибухнуло потужне антибільшовицьке Придністровське повстання, ядро якого склали німці-колоністи та у якому взяли участь селяни інших національностей [10].

Опір селянства комунам був настільки сильним, що частина членів КП(б)У відверто почала займати позицію їх неприйнятності для України. Свідченням цьому стала одна з публікацій у київській газеті «Більшовик» у лютому 1920 р., у якій чітко була сформульована теза про те, що «наша партія більшовиків-комуністів проти будь-яких радянських господарств, а ті партії, які будуть агітувати за комуни та радянські господарства, не знають потреб селян, вони їм вороги» [1].

Відповідно у першій половині 1920 р. радянська влада змушена була зробити паузу у запровадженні колективних форм обробітку землі. Але вже у другій половині 1920 р. ця влада не тільки повернулася до практики створення комун та артільей на основі поміщицьких земель, а й оголосила кампанію ліквідації куркульства як класу. На практиці це означало, що у заможних селян почали відбирати не тільки захоплену ними поміщицьку землю, але і взагалі надлишки землі, наділяючи нею безземельних та малоземельних селян.

Зокрема, у резолюції 1-го Всеукраїнського з'їзду комітетів незаможних селян, який відбувся у листопаді 1920 р., наголошувалось на тому, що «куркульське господарство має бути ліквідовано так само, як і поміщицьке, а земля у куркуля вся повинна бути відібрана, його будинок використаний для громадських потреб, а сам куркуль повинен бути вигнаний із села, як поміщик був вигнаний із свого маєтку» [7, с. 78]. Отже, у заможних селян почали відбирати не тільки землю, а й худобу, у т. ч. племінну, коней та сільськогосподарський реманент [8, с. 366]. Вже навесні 1921 р. з'ясувалося, що ця худоба або загинула, або була виснажена, а отриману землю незаможні

селяни чомусь не могли обробляти. Так само мізерною виявилась на кінець 1920 р. кількість колгоспів в Україні, яка не дотягувала й до однієї тисячі. Продуктивність цих господарств теж була низькою, адже їх утворювала лише незначна частина найбільш бідного селянства та сільськогосподарського пролетаріату [9, с. 76].

У той же комуністична партія, яка своє повновладдя приховувала за терміном радянська влада, не збиралась відмовлятися від своїх програмних засад у аграрній сфері. Свідченням цьому стала постанова 5-го Всеукраїнського з'їзду рад «Про закріплення користування землею», яка була прийнята 3-го березня 1921 р. У цій постанові була закріплена норма про те, що «у тих волостях і селах, де зараз вже закінчено відбирання зайвої землі у куркулів і розділено колишні приватні землі, а також у напрямі соціалістичного земельного устрою зроблено відвід для Радянських Господарств, цукрових заводів та інших державних господарств і відведений волосний земельний фонд – закріпити на дев'ять років користування земельними ділянками за тими трудовими господарствами, які їх обробляють» [5, с. 93]. Причому у постанові наголошувалось, що ці норми не поширюються на тих господарів, які «згідно Радянських законів позбавлялися права користуватися землею за участь у контрреволюційних виступах, зокрема за бандитизм та злісне дезертирство та за інші точно вказані у законі випадки».

Та найбільш суттєвою нормою цієї постанови було застереження про те, що закріплення земельних ділянок за господарствами мало бути таким, щоб у майбутньому давало змогу «перейти до колективних форм користування землею».

Таким чином, ця постанова остаточно закріпила на довгі десятиліття правову норму, яка наділяла селян правом лише користування землею і позбавляла їх права бути її повноцінними власниками та господарями з правом розпоряджатися як землею, так і результатами своєї праці. Та найбільш жахливим наслідком аграрної політики РКП(б)-КП(б)У, активна фаза якої розпочалась у 1920 р., стало відлучення селян від землі, перетворення їх з господарів на сільських пролетаріїв.

Література

1. Більшовик (Київ). – 1920. – 28 лютого.
2. Верстюк В. Ф. Селянство в теорії і політиці більшовизму / В. Ф. Верстюк // Історія українського селянства. – Т. 1. – К.: Наукова думка, 2006. – С. 555-575.
3. Земельний кодекс України (із змінами) // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2002, № 3-4, ст. 27.
4. Конституція України. – К.: Українська правнича фундація, 1996. – 55 с.
5. Постанова 5-го Всеукраїнського з'їзду Рад «Про закріплення користування землею» // Збір законів і розпоряджень Робітничо-селянського уряду України. – 1921, 15 лютого-3 березня. – Ч. III. – С. 93.
6. Слюсаренко А. Г., Томенко М. В. Історія української конституції / А. Г. Слюсаренко, М. В. Томенко. – К.: Т-во “Знання” України, 1993. – 190 с.

7. Комітети незаможних селян України (1920-1933): Збірник документів і матеріалів. – К., 1968.

8. Супруненко Н. И. Очерки истории гражданской войны и иностранной военной интервенции на Украине (1918-1920) / Н. И. Супруненко. – М.: Наука, 1966. – 455 с.

9. Чмыга А. Ф. Колхозное движение на Украине (1917-1929 гг.). Очерки истории / А. Ф. Чмыга. – М.: Изд-во Московского университета, 1974. – 320 с.

СОЦІОГУМАНІТАРНЕ ОЦІНЮВАННЯ ПОСТНЕКЛАСИЧНОГО НАУКОВО-ТЕХНІЧНОГО ЗНАННЯ

**Лар'яновський І. С., к. ф. н., ст. викладач
Одеська національна академія харчових технологій**

Відомо, що методологічними принципами оцінювання класичного та некласичного знання є раціональність, істинність, доказовість, релевантність, логічна простота тощо [3, с. 12-12, 115-119, 213-214, 301-302, 345-346; 6, с. 169-170]. Ці принципи, у тому або іншому тлумаченні, визнаються світовою науковою громадою в якості беззаперечних «внутрішніх» цінностей наукового знання [1, с. 179-187]. Але в наш час на розвиток науки та наукомісткої технології з не меншою силою починають впливати і так названі «зовнішні» цінності, що, як за правило, фактами підтверджені бути не можуть і тому зберігають апріорний, «зовнішній» щодо наукового досвіду статус [4, с. 125-131]. Серед них особливо слід відзначити філософсько-світоглядні, морально-етичні, естетичні, соціально-економічні цінності. Їхня методологічна роль у постнекласичному науково-технічному процесі стрімко зростає [7, с. 184-294].

Постнекласичне науково-технічне знання маніфестує власну цінність у формі конструктивного буття, тобто буття істинно-належного, нормативного, еволюційно-креативного. Це потребує нетрадиційного, позаутилітарного підходу до оцінювання знання та інжинірингу, оскільки шукана оцінка має бути не лише певною скалярною величиною, що дозволяє лише вказувати на оцінюване науково-технічне знання – в залежності від визначеної кількісної величини, – як на цінне, малоцінне або надзвичайно цінне. На відміну від останнього, у комплексному соціогуманітарному оцінюванні необхідно з'ясувати – яким насправді є характер еволюційної перспективи, що її надає культурі та соціуму оцінюване постнекласичне науково-технічне знання. Та, окрім цього, мати на увазі, що спростування постнекласичного науково-технічного знання не знищує його базову цінність – якщо, звичайно, воно цією цінністю володіло, – оскільки загальнозначущий соціокультурний інваріант, що був маніфестований цим знанням, не усувається подальшим науково-технічним розвитком, а стає елементом нового, більш потужного, більш глибокого, більш місткого соціокультурного інваріанту. Подібні інваріанти ми визначаємо як інтегральні цінності знання.

В основу запропонованого нами підходу покладено ідею комплексного

33.	ДЕЯКІ АСПЕКТИ СТВОРЕННЯ ПРОГРАМ ЛОЯЛЬНОСТІ В СЕГМЕНТІ B2C Бровкіна Ю.О., к.е.н., доцент, ОНАХТ, м. Одеса	85
34.	ЩОДО ПИТАНЬ ОПТИМІЗАЦІЇ ЛОГІСТИЧНИХ ВИТРАТ ЗЕРНОТРЕЙДИНГОВИХ КОМПАНІЙ Відоменко І. О., к.е.н., доцент, Гордієнко Л. Л., к.т.н., доцент, ОНАХТ, м. Одеса	87
35.	ИНВЕСТИЦИОННЫЙ КЛИМАТ КАЗАХСТАНА, СОСТОЯНИЕ НА СОВРЕМЕННОМ ЭТАПЕ, АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ Аймешева Ж. А., ст. преподаватель, Западно-Казахстанский аграрно-технический университет им. Жангир хана, г. Уральск, Казахстан	90
36.	ФОРМИРОВАНИЕ КАЗАХСТАНСКОЙ МОДЕЛИ РАЗВИТИЯ МАЛОГО И СРЕДНЕГО БИЗНЕСА Базарова Б.Т., ст. преподаватель, Западно-Казахстанский аграрно-технический университет им. Жангир хана, г. Уральск, Казахстан	94
37.	ГОСУДАРСТВЕННЫЕ ЗАКУПКИ И ЦИФРОВОЙ КАЗАХСТАН Копбулсынова Б. К., ст. преподаватель, Западно-Казахстанский аграрно-технический университет им. Жангир хана, г. Уральск, Казахстан	99
38.	СТРАТЕГІЧНІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ Лукашенко Н.О., н.с., Юрченко Н.С., м.н.с., Інститут продовольчих ресурсів НААН, м. Київ	104
39.	СУТНІСНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЗБАЛАНСОВАНОГО РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ Карпінська Г.В., к.е.н., с.н.с., Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України, м. Одеса	106
40.	ЕКОНОМІЧНІ КРИЗИ: ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНИЙ ДОСВІД Соловей А. О., к.і.н., доцент, Ботіка Т. С., к.і.н., ст. викладач, Мамроцька О. А., к.і.н., ст. викладач, ОНАХТ, м. Одеса	110
41.	ЗЕМЕЛЬНЕ ПИТАННЯ В УКРАЇНІ: ІСТОРІЯ І СУЧАСНІСТЬ Шишко О. Г., к.і.н., доцент, Орлова В. О., к.юр.н., ст. викладач, ОНАХТ, м. Одеса	112
42.	СОЦІОГУМАНІТАРНЕ ОЦІНЮВАННЯ ПОСТНЕКЛАСИЧНОГО НАУКОВО- ТЕХНІЧНОГО ЗНАННЯ Лар'яновський І. С., к. філос.н., ст. викладач, ОНАХТ, м. Одеса	116
43.	РУШІЙНІ СИЛИ СОЦІАЛЬНИХ ЗМІН Петракова Є. Р., к.п.н., доцент, ОНАХТ, м. Одеса	119
44.	ІННОВАЦІЙНІ АСПЕКТИ КОМАНДНОГО ЛІДЕРСТВА В СУЧАСНОМУ УПРАВЛІННІ ОРГАНІЗАЦІЯМИ Черкаський А. В., к.і.н., доцент, ОНАХТ, м. Одеса	122
45.	КУЛЬТУРА ІНЖЕНЕРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ХХІ СТОЛІТТІ Мельник Ю.М., к.ф.н., доцент, Тодорова С. М., к.ф.н., доцент, Шевченко Г.А., к.ф.н., доцент, ОНАХТ, м. Одеса	126
46.	ПРО ВПЛИВ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОГО ПРОГРЕСУ НА СИСТЕМУ СТИМУЛЮВАННЯ ПРАЦІ НА ХАРЧОВИХ ПІДПРИЄМСТВАХ Колеснік В. І., к.е.н., доцент, Вігуржинська С. Ю., к.е.н, доцент, ОНАХТ, м. Одеса	128
47.	ОСОБЕННОСТИ ОРГАНИЗАЦИИ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА НА ПРЕДПРИЯТИЯХ МАЛОГО И СРЕДНЕГО БИЗНЕСА Абдрахманова А.Е., ст. преподаватель Западно-Казахстанского аграрно-технического университета им.Жангир хана, г. Уральск, Казахстан	130
48.	ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВОГО АНАЛІЗУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ Ступницька Т. М., к.е.н., доцент, Волонтьор М. А., магістрант, Місюра М. О., магістрант, Чорноіздумська К. В., магістрант, ОНАХТ, м. Одеса	132
49.	ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ У СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ОРГАНІЗАЦІЄЮ	135

МАТЕРІАЛИ

VII МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

15-16 жовтня 2019 р.

ЕКОНОМІЧНІ ТА СОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ

РОЗВИТКУ УКРАЇНИ НА

ПОЧАТКУ XXI СТОЛІТТЯ

Рекомендовано до видання Вченою Радою Одеської національної академії харчових технологій протоколом № 2 від 01.10.2019 р.

Підписано до друку 01.10.2019. Формат 60x84/16.
Папір офсетний.
Ум. друк. арк. 13,15.
Тираж 500 екземплярів.

Видавництво «Друк Південь»
Тел.: 0972122975